

Hakaristi Suomessa

P.Tulilahti

Hakaristi jääkiekkjoukkueen paidassa? Hitler ei kylläkään perustanut yhtään kiekkojoukkuetta, vaan muutamat kanadalaiset joukkueet käyttivät sitä tunnuksenaan vuosisadan alkupuolella. Naisten jääkiekkjoukkue Edmonton Swastikas sekä miesten joukkue Windsor Swastikas käyttivät kumpainenkin hakaristia tunnuksenaan. Tunnus oli valittu tuottamaan hyvää onnea joukkueelle.

Kuvassa Windsor Swastikas

Hakaristin historia on pitkä ja se on ollut käytössä ympäri maailman. Se oli suosittu symboli muinaisessa antiikissa, varhaisessa kristillisessä ja bysanttilaisessa taiteessa sekä Skandinaavisessa mytologiassa. Useissa uskonnoissa hakaristi on tärkeä symboli ja useimmiten se edustaa hyvää. Merkkiä on löydetty jopa Amerikan intiaanikulttuureista.

Buddhalainen koru, jossa hakaristi

Nykyään Saksan militariamessuille piipahtava asiakas huomaa useissa myyntiartikkeleissa pienen paperilappusen tai teipinpalan. Sillä on peitetty Kolmannen valtakunnan tunnus, jossa on hakaristi. Toisen maailmansodan aikana se oli kansallissosialistien ja osa Saksan asevoimien tunnusta. Sodan jälkeen sen käyttö kiellettiin lailla. Saksanmaalla hakaristi vakiintui käyttöön 1900-luvun alkukymmeninä antisemitististen liikkeiden tunnuksiksi. Mytologiasta lainattu risti kävi hyvin kansallismielisten voimien tunnuksiksi ja vastakohtaksi Daavidin tähdelle. Adolf Hitler omi hakaristin omaan käyttöönsä perustaessaan työväenpuolueensa ja siitä eteenpäin tarina onkin tuttu.

Saksalaisten käyttämä hakaristi

Suomessa hakaristi oli 1900-luvun alkupuolella paljon käytetty onnensymboli. Sitä löytyy tuon ajan koruista, ompeluksista ja eri järjestöjen merkeistä. Ensimmäisen kerran Suomessa julkisesti esille laitettu hakaristi lienee Akseli Gallen-Kallelan Aino-triptyykkimaalausta kiertävä hakaristiornamentti vuodelta 1891. Gallen-Kallela, joka oli ihastunut hakaristikuvioon, suunnitteli Suomen tasavallan kansallisen heraldiikan. Vapaudenristin ritarikunnan mitalit, presidentin lippu ja presidentin kaulakäädät (SVR:n suurristi) - kaikki saivat koristeekseen hakaristin.

SVR:n suurristi

Vapaudenristi

Ilmavoimissa käytettävä symboli tuli sen sijaan toista kautta maahamme. Kreivi Eric von Rosen lahjoitti valkoiselle armeijalle 6.3.1918 Thulin Typ D -lentokoneen, johon oli maalattu siniset hakaristit siipiin. Kone oli itse asiassa jo toinen kreivin lahjoittama, ensimmäinen Pietarsaaren välilaskun tehnyt sai moottorivian. Sen moottori leikkasi kiinni. Sininen hakaristi oli kreivin henkilökohtainen onnentunnus ja hän maalautti sen koneen siipiin Uumajassa ennen Pohjanlahden ylitystä.

Kreivi von Rosenin lahjoittama lentokone

Kyseinen tunnus, sininen risti valkoisella pohjalla, päätettiin ottaa Suomen Ilmailuvoimien tunnuksiksi, missä tehtävässä se palveli vuoteen 1945 saakka. Suomalaisella hakaristilla ei ole mitään tekemistä vastaavaan natsien symbolin kanssa. Saksalaisilla se oli väriltään musta ja lentokoneissa kärjellään seisova, Suomessa siis sininen ja aina "suorassa"

Suomen ilmavoimien hakaristi

Lotta Svärd -järjestökin käytti hakaristia tunnuksenaan. Eric Wasström suunnitteli vuonna 1921 merkin jossa on hakaristi sekä heraldiset ruusukkeet ja se otettiin Lotta-järjestön käyttöön.

Lottamerkki

Suomalaiset panssarit saivat omat hakaristinsa käyttöön 21.6.1941 jo jatkosodan alettua. Tätä ennen kansallisuustunnukseksi talvisodan aikana toimivat sinivalkoiset raidat tykkitornin ympärillä. Virallinen ohje käski ristin kooksi 325 x 325 millimetriä ja risti tuli varjostaa valkoisella.

Panssareissa käytetty hakaristi

Sodan jälkeen Suomessa Valvontakomissio kielsi hakaristin käytön ja ilmavoimissa se korvattiin nykyisellä kokardilla. Vuonna 1957 otettiin takaisin ilmavoimien käyttöön liput ja muut symbolit, joissa on hakaristi ja jotka vielä tänäkin päivänä koristavat niitä.

Kuljetuslentolaivueen lippu

Hakaristi on ikivanha ja kaikkialla tunnettu symboli ja sen natsi-aikainen käyttö on vain pieni osa sen historiaa. Sinänsä silmää miellyttävän koristeen käyttö on kuitenkin jäänyt kokonaan pois natsien pilatessa sen maineen. Kuinkahan kauan vuosia pitää kullua kunnes se uskalletaan ottaa taas käyttöön sen alkuperäisessä tarkoituksasussaan - vaikkapa Ilmavoimissa.